

STANDARD MIESZKAŃ Z USŁUGAMI/ZE WSPARCIEM

dotyczy

MINIMALNEGO STANDARDU USŁUG W MIESZKANIACH Z USŁUGAMI/ZE WSPARCIEM PRZEZNACZONYCH DLA OSÓB W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI, DOTKNIĘTYCH WYKLUCZENIEM Z DOSTĘPU DO MIESZKAŃ LUB ZAGROŻONYCH BEZDOMNOŚCIĄ ŚWIADCZONYCH W RAMACH FESL 2021-2027 W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

Zgodnie z zapisami *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027*, (Rozdział 4. Zasady interwencji EFS+ w obszarze włączenia społecznego, Podrozdział 4.3. Zasady dotyczące usług społecznych, Sekcja 4.3.3. Usługi w mieszkaniach, pkt 7), w przypadku realizacji wsparcia w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem, IZ RP w porozumieniu z właściwym ROPS określa minimalny standard tych usług.

	MIESZKANIA ZE WSPARCIEM (NAJPIERW MIESZKANIE)	MIESZKANIA Z USŁUGAMI
Charakterystyka usługi	Usługa realizowana w lokalnej społeczności w zakresie zapewnienia lub utrzymania mieszkania oraz zapewnienia usług towarzyszących, wspierających w codziennym funkcjonowaniu i umożliwiających zdrowienie, dobrostan oraz integrację uczestnika ze społecznością lokalną.	Usługa kierowana do osób, które potrzebują intensywnego wsparcia i pośrednictwa w administrowaniu i korzystaniu z mieszkania. Szeroki zakres usług dostępnych dla osoby korzystającej z mieszkania. Formuła mieszkania z usługami oparta jest na doświadczeniach z wdrażaniem i funkcjonowaniem mieszkań treningowych i wspomaganych, działających w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ale otwiera się na nowe podmioty prowadzące i nowe grupy odbiorców wsparcia.

	MIESZKANIA ZE WSPARCIEM (NAJPIERW MIESZKANIE)	MIESZKANIA Z USŁUGAMI
Tytuł prawny do lokalu	<p>Rekomendowany najem lokalu/umowa użyczenia lokalu, dzięki którym osoba korzystająca ze wsparcia posiada prawa i obowiązki lokatora.</p> <p>Możliwe jest również wspieranie osób, które posiadają umowy najmu i korzystają z mieszkań, jednak potrzebują wsparcia w zakresie utrzymania mieszkania lub w codziennym funkcjonowaniu (np. osoby wcześniej doświadczające bezdomności).</p>	Najem lokalu – fakultatywny, możliwość innych rozwiązań prawnych dostosowanych do możliwości uczestnika, np. umowa cywilno-prawna pomiędzy podmiotem zarządzającym mieszkaniem, a osobą z niego korzystającą.
Prowadzący	<p>- JST lub jej jednostka organizacyjna; - organizacja pozarządowa (art. 3 ust 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie).</p>	
Grupa docelowa	<p>Grupę docelową stanowią osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością, zgodnie z definicją zawartą w Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021- 2027:</p> <p>a) bezdomna w rozumieniu art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, czyli osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowane na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania;</p> <p>b) znajdująca się w sytuacjach określonych w Europejskiej Typologii Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego ETHOS w kategoriach operacyjnych: bez dachu nad głową, bez mieszkania, w niezabezpieczonym mieszkaniu, w nieodpowiednim mieszkaniu;</p> <p>c) zagrożona bezdomnością - osoba znajdująca się w sytuacji wykluczenia mieszkaniowego zgodnie z typologią ETHOS, osoba bezpośrednio zagrożona eksmisją lub utratą mieszkania, a także osoba wcześniej doświadczająca bezdomności, zamieszkująca mieszkanie i potrzebująca wsparcia w utrzymaniu mieszkania.</p>	

	MIESZKANIA ZE WSPARCIEM (NAJPIERW MIESZKANIE)	MIESZKANIA Z USŁUGAMI
Funkcje	Mieszkania ze wsparciem pełnią podstawową funkcję zapewnienia uczestnikowi stabilności i bezpieczeństwa mieszkaniowego oraz umożliwiają zdrowienie i integrację ze społecznością lokalną, poprzez zapewnienie usług towarzyszących wspierających uczestnika w codziennym funkcjonowaniu.	Mieszkania z usługami mogą pełnić funkcje: <ol style="list-style-type: none"> 1. Treningową, w której celem jest nauka w obszarze rozwijania i utrwalania niezależności i umożliwienie prowadzenia niezależnego życia (na wzór mieszkania treningowego z ustawy o pomocy społecznej); 2. Wspomaganą, której celem jest utrzymanie lub rozwijanie niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości (na wzór mieszkań wspomaganych z ustawy o pomocy społecznej); 3. Interwencyjną, przeznaczoną dla osób doświadczających przemocy (zwłaszcza kobiet) jako osób potencjalnie zagrożonych bezdomnością; 4. Opiekuńczą (z możliwością całodobowego wsparcia)
Okres pobytu	<ul style="list-style-type: none"> - czas nieokreślony lub określony - rekomendowane pobyty długoterminowe - może stać się mieszkaniem docelowym – najem długoterminowy. 	<ul style="list-style-type: none"> - czas nieokreślony lub określony; - w przypadku mieszkań pełniących funkcję wspomaganą i opiekuńczą możliwy pobyt długoterminowy; - w przypadku mieszkań o charakterze interwencyjnym – zamieszkanie przejściowe lub tymczasowe Pobyt w mieszkaniu o charakterze interwencyjnym - do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionej sytuacji nie dłużej niż o kolejne 3 miesiące, - może stać się mieszkaniem docelowym – najem długoterminowy.

	MIESZKANIA ZE WSPARCIEM (NAJPIERW MIESZKANIE)	MIESZKANIA Z USŁUGAMI
Sposób skierowania, podstawa dla świadczenia usług	Nie jest wymagana decyzja administracyjna. Uczestnik projektu otrzymuje obowiązkowo dwie umowy: podstawą zamieszkiwania w lokalu jest umowa najmu/podnajmu lub umowa użyczenia lokalu, zaś podstawą świadczenia usług w mieszkaniu jest umowa cywilno-prawna, np. umowa uczestnictwa, kontrakt na świadczenie usług, indywidualny program w zakresie rozwiązywania swoich problemów.	Nie jest wymagane ani skierowanie ani decyzja administracyjna, podstawą świadczenia usług w mieszkaniu może być tylko umowa cywilno-prawna. Możliwe i rekomendowane jest zastosowanie w następnej kolejności umowy najmu. Świadczenie usług powinno być potwierdzone w sposób pisemny – forma potwierdzenia zależna jest od statusu prawnego wnioskodawcy.
	Pobyt w mieszkaniu ze wsparciem udzielany jest po uprzedniej kwalifikacji uczestnika zgodnie z zasadami modelu Najpierw Mieszkanie opisanymi w podręczniku NM ¹ .	Pobyt w mieszkaniu z usługami jest udzielany każdorazowo po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego/rozpoznania przez pracownika socjalnego/asystenta osoby w kryzysie bezdomności oraz analizy potrzeb osób w nim przebywających, w zakresie udzielanego wsparcia, rodzaju usług i ich wymiaru godzinowego, a także planowanego okresu przebywania w mieszkaniu.

Projektodawca zapewnia, że wsparcie dla mieszkań z usługami/ze wsparciem polega na tworzeniu miejsc w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach.

Projektodawca zapewnia, że wsparcie usług w ramach istniejących mieszkań z usługami/ze wsparciem jest możliwe wyłącznie pod warunkiem zwiększenia liczby miejsc w danym mieszkaniu, bez pogorszenia jakości świadczonych usług lub w przypadku mieszkań z usługami/ze wsparciem o charakterze treningowym, objęcia nowych osób, które dotychczas nie korzystały ze wsparcia.

¹ https://www.bratalbert.org/images/dokumenty/Publikacje/Podrecznik_Najpierw-Mieszkanie.pdf

STANDARD POMIESZCZEŃ W MIESZKANIU Z USŁUGAMI/ZE WSPARCIEM

Minimalna powierzchnia użytkowa przypadająca dla jednej osoby korzystającej z mieszkania z usługami/ze wsparciem nie może być mniejsza niż 12 m² – analogicznie do rozwiązań obowiązujących w mieszkaniach treningowych i wspomaganych.

Mieszkanie z usługami/ze wsparciem, oprócz pomieszczeń mieszkalnych, składa się z:

1. ogólnodostępnej kuchni lub aneksu kuchennego;
2. łazienki;
3. wydzielonego ustępu lub miski ustępowej w łazience;
4. przestrzeni komunikacji wewnętrznej.

W przypadku gdy mieszkanie z usługami/ze wsparciem składa się z więcej niż jednego pomieszczenia mieszkalnego i z jednego aneksu kuchennego, to aneks ten znajduje się w pomieszczeniu przeznaczonym do wspólnego użytku mieszkańców.

W przypadku gdy mieszkanie z usługami/ze wsparciem składa się z pomieszczeń mieszkalnych z aneksami kuchennymi, to aneksy te są przeznaczone do wyłącznego użytku osób zamieszkujących te pomieszczenia.

Pomieszczenia w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem, w którym ze wsparcia korzystają osoby niepełnosprawne, są dostosowane do ich potrzeb, a w przypadku korzystania ze wsparcia przez osoby niepełnosprawne fizycznie, pomieszczenia w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem są pozbawione barier architektonicznych i dostępne dla tych osób z zewnątrz.

W pomieszczeniu mieszkalnym każdej osobie zapewnia się co najmniej:

- 1) łóżko lub tapczan;
- 2) szafę ubraniową;
- 3) szafkę nocną;
- 4) krzesło lub fotel.

Ogólnodostępna kuchnia lub aneks kuchenny są wyposażone w:

- 1) kuchenkę;
- 2) zlewozmywak;
- 3) chłodziarkę;
- 4) meble kuchenne, sprzęt i naczynia do przygotowywania i spożywania posiłków.

Łazienka jest wyposażona w:

- 1) wannę lub natrysk;
- 2) umywalkę;
- 3) miskę ustępową, jeżeli nie ma wydzielonego ustępu;
- 4) odpowiednie uchwyty i siedziska niezbędne do korzystania z elementów wyposażenia łazienki – w przypadku gdy z mieszkania korzystają osoby niepełnosprawne, osoby w podeszłym wieku lub przewlekłe chore.

Wydzielony ustęp jest wyposażony w umywalkę.

Mieszkania z usługami/ze wsparciem są wyposażone w pralkę automatyczną, a także telewizor lub komputer z dostępem do Internetu, mieszczący się w części ogólnodostępnej mieszkania lub w każdym pomieszczeniu mieszkalnym.

Liczba miejsc w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem nie może być większa niż 3, chyba że większa liczba miejsc wynika z faktu bycia rodziną w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (zgodnie z art. 6 pkt 14 ustawy: „rodzina – osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”). Pokoje w mieszkaniu powinny być 1-osobowe.

W przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie, mieszkania z usługami/ze wsparciem mogą stanowić 50% lokali. W nieruchomości o większej liczbie lokali, maksymalna liczba takich mieszkań wynosi 4 i 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 4.

W przypadku mieszkań, w których przebywa jedna osoba, mieszkania te mogą stanowić 100% lokali w przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie, a w przypadku większych nieruchomości — odpowiednio 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 8.

STANDARD USŁUG W MIESZKANIACH Z USŁUGAMI/ZE WSPARCIEM

W ramach minimalnego standardu usług świadczonych w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem możliwe jest zapewnienie wsparcia/usług obejmujących (w zależności od indywidualnego zapotrzebowania):

- a. realizację indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności;
- b. usługi opiekuńcze (np. pomoc w przemieszczaniu, utrzymaniu higieny osobistej; ubieraniu się, praniu i sprzątaniu, zakupach, przygotowywaniu posiłków);
- c. praca socjalna (np. efektywne zarządzanie czasem, nauka prowadzenia gospodarstwa domowego, pomoc w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia – jeśli uczestnik jest zdolny do wykonywania pracy);
- d. wsparcie w realizacji kontaktów społecznych (umiejętność utrzymywania więzi rodzinnych, rozwiązywania konfliktów, rozwijania autonomii decyzyjnej, uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej);
- e. pomoc asystenta osoby z niepełnosprawnością;
- f. pomoc asystenta osoby w kryzysie bezdomności;
- g. poradnictwo prawne;
- h. usługi mediacyjne i doradcze w zakresie zarządzania finansami oraz wsparcie w negocjacjach spłat zadłużeń;
- i. wsparcie psychologiczne, psychoterapia, terapia uzależnień;
- j. działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców (także w przypadku rodzin zagrożonych przemocą domową);
- k. grupy wsparcia;
- l. wsparcie w związku z zakończeniem leczenia odwykowego;
- m. działania mające na celu integrację uczestników projektu, np. grupy rozwojowe, wydarzenia kulturalne, sportowe i rozrywkowe dla uczestników projektu, spotkania tematyczne, warsztaty kompetencji;

- n. usługi o charakterze treningowym polegające na rozwijaniu lub utrwalaniu umiejętności praktycznych, służących prowadzeniu niezależnego życia w zakresie: samoobsługi, zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, w tym przygotowywania posiłków, efektywnego zarządzania czasem, efektywnego zarządzania finansami, prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw osobistych i urzędowych, utrzymywania więzi rodzinnych, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych i rozwijania autonomii decyzyjnej, uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, poszukiwania pracy oraz utrzymania zatrudnienia;
- o. usługi mające na celu utrzymanie lub rozwijanie niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości: usługi bytowe, praca socjalna oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych;
- p. **dodatkowo** – możliwa jest również realizacja usług **zdrowotnych** zgodnie z zapisami *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027*. Są to usługi o charakterze profilaktycznym i diagnostycznym, np. konsultacje z lekarzem, ratownikiem medycznym, pielęgniarką, diagnoza psychiatryczna. Ponadto osoby w kryzysie bezdomności lub wykluczone z dostępu do mieszkań potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które są objęte opieką długoterminową (dysponują stosownym zaświadczeniem lekarskim w tym zakresie) mogą uzyskać wsparcie w postaci usług zdrowotnych pod warunkiem, że będzie to wsparcie towarzyszące, uzupełniające w stosunku do usługi opiekuńczej świadczonej w projekcie (np. w mieszkaniu).

W przypadku mieszkań z usługami, pełniących **funkcję wspomaganą** lub **opiekuńczą**, oferowane są usługi obejmujące pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu, takich jak przemieszczanie się, utrzymywanie higieny osobistej, ubieranie się, dla osób z niepełnosprawnością, w podeszłym wieku lub przewlekłe chorych, świadczone są w różnych porach dnia i adekwatnie do występujących potrzeb przez 7 dni w tygodniu, minimum przez 3 godziny dziennie, w godz. 06:00-22:00, przy czym ich liczba może ulec zwiększeniu w zależności od sytuacji określonej przez pracownika socjalnego/asystenta osoby w kryzysie bezdomności. W mieszkaniach z usługami o charakterze opiekuńczym, tego typu pomoc może być również dostępna całodobowo.

W przypadku mieszkań ze wsparciem, w których realizowane jest wsparcie zgodnie z metodą **Najpierw Mieszkanie**, sposób realizacji usług dla uczestników projektu jest zgodny z zasadami zawartymi w *Podręczniku - modelu Najpierw Mieszkanie – rekomendacje wdrażania na podstawie doświadczeń realizacji projektu Housing First – Najpierw Mieszkanie w Gdańsku, Warszawie i we Wrocławiu*, red. Elżbieta Szadura-Urbańska, Piotr Olech, Wrocław 2022.

W zależności od możliwości psychofizycznych uczestników projektu oraz charakteru przeznaczonego dla nich wsparcia, usługi mogą być realizowane jako usługi w środowisku.

W sprawach nieuregulowanych w powyższym standardzie stosuje się zapisy odnoszące się do tej formy wsparcia, wynikających z:

Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,

Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r.
w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych,

Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027 z dnia 6 grudnia 2023 r.

Standard przygotowano w oparciu o:

Podręcznik – Model Najpierw Mieszkanie – rekomendacje wdrażania na podstawie doświadczeń realizacji projektu Housing First – Najpierw Mieszkanie w Gdańsku, Warszawie i we Wrocławiu, red. Elżbieta Szadura-Urbańska, Piotr Olech, Wrocław 2022,

Mieszkania z usługami i mieszkania ze wsparciem. Rekomendacje grupy niezależnych ekspertów ds. rozwoju usług społecznych i zdrowotnych Polskiego Komitetu Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu EAPN.